VIKIPEEDIA

Bemba keel

See artikkel vajab toimetamist. *(November 2018)*
Palun aita artiklit toimetada (https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Bemba_keel&action=edit). (Kuidas ja millal see märkus eemaldada?)

Bemba keel (ka ***chibemba***, ***chiwemba***, ***cbemba***, ***ichibemba*** ja ***wemba keel***) on keel, mida räägitakse Ida-Aafrikas Sambia Vabariigis. Enim kõnelejaid asub riigi põhjapoolses osas ning Copperpelti ja Luapula maakondades. Bemba keelt räägitakse ja Kongo Demokraatlikus Vabariigis. Bemba keelt kõneleb umbes 3,6 miljonit inimest. Bemba keel on laialdaselt kasutatav *lingua franca* just linnapiirkondades. Seda kasutatakse nii hariduslikel kui ka administratiivsetel eesmärkidel. Bembat õpetatakse algkoolides, lisaks antakse selles keeles välja ajalehti ja tehakse raadiosaateid.

Bemba keelt loetakse Benue-Kongo keeleks. Tal on mitmeid dialekte – kabende, lembue, lomotua, lunda, mukulu, ngoma, linna-bemba. Viimane põhineb Bemba baasil ning on segunenud inglise- ja naaber-bantu keeltega.[1]

Sisukord

Fonoloogia

Bemba keele tähed ja nendele vastavad häältused

Keelele iseloomulikku

Keelenäited

Numbrid 1–10 bemba keeles

Kirjaviis

Viited

Fonoloogia

Mitmed bantu keeled on tonaalsed. Bemba keel samuti. Hääletoon omab sõna tähenduses väikest rolli, sest sõnu, mida võidakse tooni erinevuse pärast segamini ajada, on väike. Rõhk langeb sõnadel prefiksile, juhul kui see on olemas. Sellega võivad kaasneda kerged muudatused sõna tähenduses.[2]

Bemba keele tähed ja nendele vastavad häältused

Täht	A	B	C/Ch	D	E	F	G	I	J	K	L	M	N	Ng	O	P	S	Sh	T	U	V	W	Y
Häältus	a	b/ ɓ~w/ β	tʃ/tj	d	e}	f~v	g	i	dʒ/dj	k	l	m	n	ŋ	ɔ	p	s	ʃ	t	u	f~v	w	j

[3]

Keelele iseloomulikku

- r, q, v, x ja z ei eksisteeri bemba tähestikus.
- d, g ja j saab kasutada ainult koos n-iga.
- b-d saab kasutada koos m-iga.

- c hääldatakse alati nagu ch-d (tš).
- h kasutatakse ainult koos s-iga, andes tulemuse sh (š).
- ŋ on bemba keelele eripärane. Hääldatakse nagu ingliskeelses sõnas 'singing'.
- Täishäälikuid a, e, i, o, u hääldatakse üsnagi eestipäraselt. Võrreldes eesti keelega ei muutu nende häältdused märgatavalt.[4]

Keelenäited

Ma õpin bemba keelt – *Nde sambilila iciBemba*

Ma lähen tööle – *Naya ku nchito*

Mis su nimi on? – *Ishina lyenu nimwe bani?*[5]

Numbrid 1–10 bemba keeles

üks – kamo

kaks – tubili

kolm – tutatu

neli – tune

viis – tusano

kuus – mutanda

seitse – cine lubali

kaheksa – cine konse konse

üheksa – pabula

kümme – ikumi limo[6]

Kirjaviis

Bemba keelt kirjutatakse ladina tähtedega. Trükiseid ilmub ka Braille kirjas.[7]

Viited

1. http://www.ethnologue.com/language/bem
2. http://en.wikipedia.org/wiki/Bemba_language#Phonology_and_Orthography
3. http://en.wikipedia.org/wiki/Bemba_language#Phonology_and_Orthography
4. http://www.blessedtobless.com.au/html/language_bemba.html
5. http://www.blessedtobless.com.au/html/language_bemba.html
6. http://kitweonline.com/kitweonline/discover-kitwe/culture/language/bemba-language-culture/bemba-lessons/learn-how-to-count-in-bemba.html
7. http://www.ethnologue.com/language/bem

Pärit leheküljelt "https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Bemba_keel&oldid=5148183"

Selle lehekülje viimane muutmine: 11:59, 20. november 2018.

Tekst on kasutatav vastavalt Creative Commonsi litsentsile "Autorile viitamine + jagamine samadel tingimustel"; sellele võivad lisanduda täiendavad tingimused. Täpsemalt vaata Wikimedia kasutamistingimustest.